

CİBALİ OCAĞI DEDESİ VE TALİPLERİNİN ALEVİLİKLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Doç. Dr. İbrahim Arslanoğlu
G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi
Öğretim Üyesi

Her Alevi ocağından bir dede ile derin görüşme yapmayı planlayarak bu görüşmeleri gerçekleştirdik. Bunlardan ikisi bu derginin geçen sayılarında yayınlandı. Konu ile ilgili olarak Cibali Ocağı dedelerinden Arif Hikmet Dalkılıç ile de bir görüşme yaptık fakat bu görüşme, adı geçen dedenin zamanının az olması sebebiyle sınırlı oldu. Daha sonra Şubat 1999'da Arif Hikmet Dede ile **Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi**'nde karşılaştığımızda daha önceki görüşmeyi genişleterek derin görüşmeye dönüştürmek istediğimizi belirttik. Ancak, Dede Dalkılıç, bireysel olarak görüşme yapmak istemediğini bununla beraber **Aydost Vakfı** bünyesinde yer alan **Alevilik Kültürünü Araştırma Komisyonu**'yla birlikte görüşlerini bildirebileceğini söyledi. Komisyon raporunun hazırlanmasında dede ile birlikte araştırmacı yazar ve bürokrat **Alper Çağlayan, Duran Gürsu ve Yakup Akdoğan** da görev almıştır.

Konuya geçmeden önce **Dede Arif Hikmet Dalkılıç** ile **Aydost Vakfı** hakkında kısaca bilgi verelim:

1938 doğumlu olan Arif Hikmet Dalkılıç Dede, ilkokul mezunu olup, Bağ-kur emeklisidir. Çubuk Alevi ulularından Seyit Süleyman'ın torunu olan dede, **Aydost Vakfı**'nın danışmanlığını yapmaktadır. Cibali Ocağı taliplerinin diğer dedelerden daha çok itibar ettikleri ve saygı duydukları, bilgili, kültürlü ve konusuna hakim bir kişidir. Arif Dede'nin üç çocuğundan ilki olan oğlu Ege Üniversitesi'nde bilgisayar doçenti, diğer oğlu Yıldırım Beyazıt İlköğretim Okulunda rehber öğretmen olarak çalışmaktadır. Kızı ise Mersin Maliyesinde memurluk yapmaktadır.

Kısa adı **AYDOST** olan **Aydost Kültür, Kalkınma, Turizm, Yardımlaşma ve Güzelleştirme Vakfı**, Çubuk Yöresi Alevileri'nin kurduğu bir vakıf olup, Ankara'da faaliyetlerini sürdürmektedir. Vakfın Resmi senedinde amacı şöyle ifade edilmiştir: Üyeleri arasında maddi ve manevi dayanışmayı sağlamak, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma için gerekli çalışma ve araştırmaları yapmak, destek ve yardımcı olmak.

Adı geçen vakıf, amaçları doğrultusunda dersane, ortaöğretim kurumları, enstitüler, üniversiteler kurabilecek, sosyal faaliyetler için kültür merkezleri açabilecek, hastane, klinik, poliklinik, huzurevi ve konukevi kurabilecektir. Bundan başka ailelerin gelirlerine katkı sağlayabilmek için ev ve el işlerinin geliştirilmesine destek olabilecek, ülkemizin tarihi eserlerini ve folklorunu yaşatmak için faaliyetlerde bulunabilecektir. Ayrıca amacı ile ilgili bilimsel, tanıtıcı ve teknik nitelikte konferans, seminer, panel, sempozyum ve fuar gibi etkinlikler düzenleyebilecek ve bu konularda gazete ve dergi çıkarabilecektir.

Adı geçen komisyon raporu, daha önce Alevilikle ilgili olarak yapılan bir toplantıda sorulan sorulara verilen cevapları içermektedir. Onun için burada diğer dedelere sorduğumuz sorular olduğu gibi sormadığımız başka sorular ve cevaplar da yer almaktadır. Rapor metninde bir değişiklik yapılmamış ancak sorulara verilen cevapların anlamları bozulmayacak şekilde metin özetlenmiştir.

Alevilik nedir?

Alevilik: Allah'a kul, Hz. Muhammed Mustafa'ya ümmet, İmam Ali'ye talip olan, Ehl-i Beyt'i seven ve İmam Hüseyin yolundan giden topluluğun kabul edip benimsediği inanç biçimidir. Yani **İslamlık** eşittir **Aleviliktir**. Bu tanıma bağlı olan ve yaşamında bunu uygulayan kişi Alevi'dir.

Alevi: Eline diline ve beline sahip olan, kendisine yapılmasını istemediği bir şeyi başkasına yapmayan; büyüğüne saygılı, küçüğünü seven, anaya, babaya ve komşusuna saygılı ve itaatkar olan, konuğu Hakk bilip saygıda ve ağırlamada kusur etmeyen; kadını erkeğe eşit gören; 72 milleti bir görüp Yaradan'dan ötürü seven; Allah'ın ademde (insanda) sır olup mekan tuttuğuna ve ademde tecelli ettiğine inanan; her türlü iyiliğin Tanrı'dan geldiğine ve her türlü kötü fiilin insanın nefsi nedeniyle insandan olduğuna inanıp iman eden; alçak gönüllü olmayı kendisine düstur edinmiş, başka kişileri kendinden üstün sayan kişidir. Bu husus Kur'an-ı Kerim Nisa 79, 147, Rum 41, İsrâ 15, 84 ve Casiye 15. ayetlerde belirtilmiştir.

Alevilik, Türklerin Orta Asya'dan göç etmeye başladıklarında Horasan ve Önasya'ya geldiklerinde ortaya çıkmıştır. Türkler İslam'ın yayılması döneminde, Emevi baskı ve zulmüne tepki olarak İslam'ın tasavvufi yönü olan Aleviliği benimsemişlerdir. Türklerin İslamiyet'i seçmelerinde Hz. Ali'nin adaletinin büyük rolü olmuştur.

Alevilikte, Allah ile insan ilişkileri İlahi emirler bütünü olan Kur'an-ı Kerim'de düzenlemiştir. Kur'an'ı en iyi yorumlayan ve bunu en iyi yaşayanlar başta Hünkâr Hacı Bektaş Veli olmak üzere Mevlana, Muhiddin Arabi, Beyazîd Bistami, Hasan Basri, Ahmet Yesevi ve Yunus Emre gibi tasavvuf ustalarıdır. Bunlarda büyük bir Allah aşkı ve sevgisi hakimdir. Öyle ki, bunlar Allah dostu, Allah onların yoldaşdır ve onlar Allah'la konuşurlar. Bakara Suresi 256, Al-i İmran 68. ayetleri gereğince Allah onlar için uzakta, ötede, başka yerde değil bizatihi kendilerindedir. Ayrıca Secde 9, Kaf 16 gibi ayetler de bunu kanıtlamaktadır.

Bu tasavvufî anlayışın içinde korku bulunmaz. Onlara göre korkmanın bir sebebi ve gerekçesi yoktur. Çünkü Allah evreni yaratırken **sevgi** temeli üzerine kurmuştur. Evrendeki güneşin ve diğer gezegenlerin hareketleri bu sevgi ile başlamıştır. Adem bu sevgi ile hayat buldu ve İlahi aşkla tanışmıştır.

Korku yoktur, anlayışı haşa Allah'ın gazap etme gücü olmadığı anlamı taşımaz. Onun hak edene sonsuz rahmeti olduğu gibi, hak edene de korkunç gazabı vardır. Hz. Ali buyurur ki, "Mazlumun zalimden oç alacağı gün, zalimin mazluma zulmettiği günden daha çetin olacaktır."

Alevi büyüklerinin Allah'a sevgi ve aşk ile ulaşma düşünce ve inançları Alevilere yansımış ve Alevi felsefesinde hayat bulmuştur. İşte bu anlayış, Alevilerin sosyal, kültürel yaşamına da etki etmiştir. Böylece Aleviler misafirperver ve Hakk dostu olmuşlardır.

Alevilikte Dört Kapı ve Kırk Makam ne anlama gelir?

Alevilikte Dört Kapı Kırk Makam: 4 kapı : şeriat, tarikat, marifet ve hakikattir.

Şeriat: Bütün kitap ehli olan peygamberlerin ümmetlerine mahsus bir inanış ve ibadet şeklidir. Bizim peygamberimiz Hz. Muhammed'e biad eden ve ona tabi olan bütün inananların uyması gereken birinci ibadet şeklidir.

Tarikat: Hz. Peygamber ve Hz. Ali ile Ehl-i Beyt'e gönülden bağlanıp riyasız onlara tabi olanların yoludur.

Marifet ve Hakikat: Tarikat kapısından giren kişi, buradaki edep, erkan ve kırk makama tam uyararak, hizmet ve davranışları ile marifet ve sırr-ı hakikate ulaşabilir.

Bu 4 kapının herbirinde 10 makam bulunmaktadır.

Şeriatin Makamları: 1. Allah'a, peygamberlerine, kitaplarına, ahiret gününe, her türlü güzellik ve iyiliğin Allah'tan geldiğine, kötü fiillerin ise nefsimizin ürünü olduğuna inanmaktır. 2.Allah'a ve Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna tanıklık etmek, namazı dosdoğru kılmak, oruç tutmak, zekat vermek, hacca gitmektir. 3.İlim öğrenmek 4.İhsan sahibi olmak 5.Evlenip nikahlı olmak ve kendi helali ile yetinmek. 6.Helal yiyip giyinmek 7.Sünnet ehli olup peygamberimizin yolundan gitmek Amentünün şartlarını yerine getirmektir. 8.Şevkatli ve merhametli olmak. 9.Helal kazanmak. 10.İyiliği ve güzelliği emretmek, kötülüğü ise nehyetmektir.

Tarikatın Makamları: 1.Yola girip, pirden el tutmak; nefisten, hırstan, tamahtan, bütün kötü arzu ve isteklerinden arınıp, tövbe etmektir. 2.Bir mürşide mürid olmaktır. 3.Giyim kuşamı tarikata uygun olmak 4. Allah korkusu ile hareket edip, haksızlık etmemek 5.Hizmet etmek 6. Nefsi öldürmektir. 7.Allah'a dönmek ve ondan gayri hiçbir kimseden dilek dilememektir. 8.Meslek edinmektir. 9.Cemaate girmek, nasihat dinlemek, herkese sevgi beslemek. 10.Aşk, şevk, fakirlik ve kanaatkar olmaktır.

Marifetin Makamları: 1.Edepli olmak, kimseyi incitmemek. 2.Allah'tan korkmak, emrettiklerini yapıp men ettiklerinden sakınmak. 3.Nefsin terbiyesi, açlık ve kanaatkarlık. 4.Daima doğru olmak ve hiçbir zaman haksızın tarafında olmamak. 5.Utanmak, yani pirin, mürşidin, anne ve baba ve büyüklerin yanında edepli ve saygılı olmak. 6.Cömert olmak. 7.İlim tahsil etmek 8.Sakin olmak ve daima hırs, kin, öfke gibi olumsuzlukları kontrol edip yanlış davranışlardan kaçınmak. 9.Gönül kırmamak ve herkesi hoşnut etmek. 10.Kendini bilip tanımaktır.

Sırr-ı Hakikatın Makamları: 1.Alçakgönüllü olmak, incinmemek, istekte bulunmamak, dilek ve iradeyi Tanrıya teslim etmektir. 2.Kainata tek bakışla bakıp, hüküm vermeden (kişileri söz konusu etmeden) iyiliğin ve kötülüğün kendisini görmek. 3.Nimetlerden yararlanmak fakat fazlasını Allah rızası için dağıtmaktır. 4.Ölmeden önce ölmek, yani nefsi öldürmek. 5.Hiçbir yaratığa zarar vermemek 6.Hoş sohbet, olgun olmak; mürşide tam istekle uymak. 7.İyi ve olgun kulların girdiği doğru yola girmek. 8.Kendinde görülen kerametleri gizlemek. 9.Sabretmek, Tanrıya yakarmak ve Ona ulaşmak. 10.İç gözüyle (can gözüyle) gözlemek, ilm-ü ledünü (Tanrısal bilim) öğrenmek.

Alevilikte 3 Sünnet ve 7 Farz nedir?

Bunlar, Alevilikte uyulması gereken kurallar bütününün bir parçası olup, şekle değil, öze yöneliktirler.

Üç Sünnet: 1 Kelime-i şahadeti dilinden düşürmemek. 2.Düşmanlık, kin ve buğuz tutup kimseye düşmanlık beslememek, kendi nefesine dilediğini halka da dilemek. 3.Münakaşa edip, gönül kırmamak, gıybet etmemek, kimseye iftira etmemek.

Yedi Farz: 1.Sır saklamak 2.birlikte oturmak ve Hakk kelamı dinlemek 3.Hakkına ve yeminine sadık kalmak, bir günaha tövbe etmek, özür dilemek ve yalan söylemeyip, yalan yere yemin etmemek. 4.Edepli (ahlaklı) olmak. 5.Yolun kurallarına uyup riayet etmek. 6.Mürşit, pir, rehber haklarını vermek. 7.Musahip olmak ve gönülleri birlemek.

Alevilikte Üçler, Beşler, Yediler, Oniki İmamlar ve Kırklar kimdir?

Alevilikte Üçler: Hz. Allah, Hz. Muhammed ve Hz. Ali'dir.

Beşler: Hz. Muhammed, Hz. Ali, H. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'dir.

Yediler: Bunlar yedi ulu aşıklardır: Hatayi, Nesimi, Fuzuli, Kul Himmet, Virani, Yemini ve Pir Sultan Abdal'dır.

Oniki İmamlar: Hz. Ali Kerramallahü Veche, İmamı-ı Hasan, İmamı-ı Hüseyin, İmam-ı Zeynel Abidin, İmam-ı Muhammed Bakır, İmam-ı Cafer Sadık, İmam-ı Musa Kazım, İmam-ı Ali Rıza, İmam-ı Muhammed Taki, İmam-ı Ali'yül Naki, İmam-ı Hasan el-Askeri, İmam-ı Muhammed Mehdi.

Alevilikte Kırklar : Alevi inancına göre kırklar, Tanrının ruhları yarattığında yaratılan, her devir ve zamanda yeryüzünde bulduklarına inanılan ermişlerdir. Bu kırk ermiş dünyanın çeşitli zamanlarında insan suretinde yeryüzüne gelmişler, ölümlerinden sonra da değişik donlarda(başka kimlikte) yaşadıkları ve dünya durdukça da yaşayacakları kabul edilmektedir. Kırkların 23'ü erkek 17'si kadındır. Hiçbir kaynakta kırkının isimleri bulunamamaktadır.

Alevilikte Cem nedir, Ceme girmek için Musahipli olma gerekir mi?

Sözlük anlamı ile cem; toplanmak, biraraya gelmek demektir. Alevi cemaatinin bir pir önderliğinde toplanıp can cana, cemel cemale (yüzyüze) gelip Allah'a ibadet etmeleridir. Cemde 12 hizmet ve 18 erkan uygulanarak ibadet yapılır.

Ceme girmek için musahipli olmak gerekmez, yalnız ıkrarlı olmak şarttır. Ancak hizmet sahibi olabilmek için musahipli olmak gerekmektedir.

Cemde içki içilmez, içkili ceme girilmez. Kısacası cemde içkinin yeri yoktur.

Alevilikte Edep ve Erkan nedir?

Alevilikte edep ve erkan, İlahi emirler bütünü olan Kur'an ve Peygamberin hadislerine dayanır. Edep eşittir ahlak demektir. Kur'an-ı Kerim Peygamberimizi överken O'nun ahlakını ön planda tutmuştur. Zaten kendisi de **İslam güzel ahlaktır, ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim**, buyurmuştur. Peygamberimiz başta olmak üzere Hz. Ali ve Ehl-i Beyt'in en önemli özelliklerinden birisi imrenilecek derecede örnek ve güzel ahlak ve edepli olmalarıdır.

Erkanın kelime anlamı, kurallar ve töreler bütünü demektir. Erkan çeşitli anlamlarda kullanılır. 1.Cem ayini 2.Tarikat ulularının koyduğu ilke, kural ve törenler bütünü. 3.Erkan çubuğu(tarik) 4. On iki İmamın kırklar ceminde ifa ettikleri hizmetler.

Bundan başka erkan:

a) Batini anlamda Cennetteki Tuba Ağacından alınıp önce Cebrail tarafından Hz. Peygambere uygulanan ve Alevilerde cemde kullanılan ve kutsal olduğu kabul edilen bir ağaç çubuktur. Musahiplere Fetih Suresi 10. ayet ve Tövbe Suresi 4. ayet eşliğinde ve dualarla musahiplilerin baş ve göğüs bölgelerine yatay olarak ve yavaşça incitmeden, 12 defa vurulmasıdır.

b) Cemde belli sıralama ve periyotla yapılan hizmetler de erkan olarak anılır.

Alevilikte görgü nedir, görgüde sıralama nasıldır, görgüde kadın neden sonra geliyor ve neden erkeğin ayağını öpüyor?

Alevilikte Görgü: Peygamberimiz vefatından birkaç gün önce Hz. Ali ile Abbas'ı yanına çağırarak kendilerini mescide ashabının yanına götürmelerini ister ve onlarda istenileni yaparlar. Peygamberimiz önce makamına oturduktan sonra Allah'a hamd-ü sena eder ve sonra konuşmaya başlar ve şunları söyler: "Ey ashabım, ben de sizin gibi faniyim ve aranızdan ayrılmamın yakın olduğunu sanıyorum. Öyleyse kimin bende hakkı varsa istesin ve bu dünyada helalleşelim. Bu bütün insanlara örnek olsun. Hiç kimse kul hakkı ile ahirete gitmesin. Çünkü Allah-u Teala, kul hakkını affetmez onu ancak hak sahibi bağışlayabilir. Onun için sakın ola ki, birbirinizden utanıp, ahirete birbirinize borçlu olarak gitmeyiniz." Bu konuşmadan sonra birkaç ashabi ile kisas ve borç ödemesi yaparak bizlere örnek ve önder olmuşlardır.

Alevilikte görgü ve sorgu şöyle yapılır: Görgüleri yapılacak musahipli canlar, seccade üzerine çıkarlar. Pir **aşkola** yapar ve seccadede bekleyen canlara hitaben, "Geldiğiniz erenler meydanı, Hakk divanı, Allah can vermiş, akıl vermiş, el-ayak, göz, kulak, ağız, dil vermiş; gönül vermiş. Ey canlar, bu azalarınızla Hakk'a yarar ne işler yaptınız? Sakladığınız kötü hareketler var ise Huzur-u İlahide Ulu Divanda sorulacaktır. Burada açıklar iseniz, erenler yardımı ile hallola. Sizi sizden soruyorum. Dilli ol, başkaldır söyle.

Canlar, "Eyvallah, erenler meydanına Hakk divanına geldik" derler ve diz üstü otururlar. Dede sormaya devam eder: "Ey canlar yıl içinde ağrıttığınız, incittiğiniz, gücendirdiğiniz veya herhangi birine vereceğiniz var ise bunları dile getirin, beyan eyleyin. Eğer burada bulunmayan bir kimse davacı olur ise, onların istek kapıları açıktır. Bu seccade hak mı, bu yol hak mı, Tanrı hak mı, ana-baba hakkı hak mı, komşu, pir, rehber, mürşit yas-ı matem, mah-ı muharrem hak mı?" Canlar bu sorulara Eyvallah diyerek cevap verirler.

Dede yine sormaya devam eder:" Ey erenler, bu canlar darınızda, didarınızda. Döktüğünüz var ise dolduracağız, ağlattığınız var ise güldüreceğiz, incinmiş gönüllere mürüvvetimiz var. Eğer bizden bilerek-bilmeyerek ağrınmış, incinmiş bacı-kardeş, mümin, Müslim var ise isteklerini dile getirip talep etsinler. Erenler meydanında, pir huzurunda helalleşelim, diyorlar. Bu canlardan hoşnut ve razı mısınız?" diye üç kez sorar. Bütün canlar razı olduklarını belirten şu sözleri söylerler: "Allah işlerini asan eylesin." Dede de tüm canlara "Siz bu canlardan hoşnut ve razı oldunuz, Allah-u Azimüş'şan da sizlerden hoşnut ve razı olsun", der. Böylece canların görgü ve sorguları tamamlanmış olur.

Peygamberimizin bu sünnetine Alevi toplumundan başka hiçbir Müslüman toplumun uymadığını görüyoruz. Zira Aleviler Allah ve Resulüne ve O'nun Ehl-i beytine can-ı gönülden bağlanmış, ahdine vefa eden muhip canlardır. Bu güzel uygulamaya riyasız uyup, yaşamlarını ona göre düzenleyen mümin kardeşlerimizi Allah-u Teala her iki cihanda bahtiyar ve mutlu kılacaktır.

Görgü için sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Peygamberimizin buyurduğu gibi, kendimize yapılmasını istemediğimiz nahos hareketleri başkasına yapmamak; eline, diline ve beline sahip ol, felsefesine gönülden inanıp yaşam boyu bu düsturları uygulayan müminlerin mükafatları Allah katında sınırsızdır.

Görgüde görülenlerin sıralaması şöyledir ve bu sıraya göre niyazlaşılır.

- a. a. a. Erkekler yaş sırası ile dururlar, kadınlar da yaş sırasına göre sollarında dururlar
- b. b. b. Ana sağda, oğul solda durur.
- c. c. c. Yaşlı kadın erkeğin solunda durur
- d. d. d. Abla, erkek kardeşin solunda durur

Niyazlaşmada amaç, ayak öpmek değil, soldaki sağdakinin ayağına inerek, alçak gönülle **Hakk'ın insanda tecelli ettiğini** zımnen beyan ederken, sağdaki de onun başından niyaz alarak **Hakk sende** anlamında karşılık verir.

8. Alevilikte Musahiplik nedir?

Alevilikte Musahiplik, iki Alevi ailenin(karı-koca) dünyada ve ahirette kardeş olmalarıdır. Bunun temeli, Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanların oradaki bir aile ile birlikte kardeş olmaları ve sonunda Hz. Muhammed ile Hz. Ali'nin birbirleriyle kardeş olmalarına dayanır.

Musahiplikte amaç, iki tarafın birbirlerine maddi ve manevi her konuda destek ve yardımcı olmalarıdır.

Alevilikte Muharrem ayının önemi nedir?

Muharrem ayı, Arap aylarının ilkidir. Bakara Suresi 183. ayette "Ey iman edenler, oruç sizden önceki ümmetlere farz olduğu gibi size de farz kılındı..." buyrulmaktadır. Ayrıca Fecr 1'den 5'e kadar olan ayetler "ilk 10 geceye yeminle başlar" Burada Muharrem ayının ilk 10 gecesini söz konusudur. Bundan başka Muharrem ayında Hz. Adem cennetten dünya inmiş, Nuh Peygamberin gemisi karaya çıkmış, Hz. İbrahim ateşten kurtulmuş, Hz. Yunus balığın karnından çıkmış ve Musa Peygamber Kızıldeniz'i geçmiştir. İşte bu sebeple adı geçen peygamberler ikişer gün şükür orucu tutmuşlardır. Hz. Hüseyin ile Ehl-i Beyt'in Kerbela'da dünyada yaşanan en büyük zulümle katledilmesi bu orucu **matem orucuna** çevirmiştir.

Muharrem orucu, Bakara Suresi 183. ayette buyrulduğu gibi Hz. Muhammed'den önce de tutuluyordu. O Medine'ye göç ettiğinde oradaki insanları oruçlu gördü ve kendisi de oruç tutmaya başladı. Matem orucu genellikle 12 gün tutulmakla birlikte bazı yörelerde 3 gün de Hz. Müslim ve iki evladı için olmak üzere toplam 15 gün olarak da tutulabilmektedir. Oysa matem 28 günlük muharrem ayı boyunca devam eder. Unutulmaması gereken önemli nokta,

Muharrem orucu, Hz. Hüseyin ve yakınları için yas olduğu kadar, onların yüzü-suyu hürmetine Allah'ın rızasını kazanmak içindir.

Alevilikte düşkünlük nedir?

Alevilikte düşkünlük, ıkrarlı olan bir kişinin dine, inanca, yola ve kula (topluma) karşı yaptığı hatalı davranışlarından dolayı pir ve toplum tarafından cezalandırılmasıdır. Düşkünlük, suç ve ceza anlayışı ile çözülür. Yani suçlunun işlediği suça göre cezası uygulanır. Ceza genellikle toplumdaki tecrit etmektir.

Alevilikte namaz ve oruç var mıdır?

Aleviler, İslam akidesinin gerektirdiği bütün ibadetleri yaparlar. Tabii ki, dış abdestle birlikte gönül abdestini de alırlar. Aleviler ibadetlerini (Enam Suresi 92, Araf Suresi 55, 209 ayetleri gereğince) gösterişten uzak ve gizli yaparlar. Ayrıca Alevilikte cemde pir huzurunda kılınan tarikat namazı da vardır ve bu Kur'an'da **orta namazı** diye tarif edilmiştir.

Aleviler de camiye gidip namazlarını kılarlar. Ancak Emeviler, Ömer İbn Abdülaziz'e kadar camilerin mimberlerinden Hz. Ali ve Ehl-i beyte ağızlarının salyalarını akıtarak küfür ettirmiş ve lanet okutturmuşlardır. Camilerin tuvaletlerini, takunyalara kadar onlara küfür sözleri ile doldurmuşlardır. İşte bu ve benzeri davranışlar Alevilerin camilere gitmelerini engellemiş ve onları evlerinde ve cemevlerinde ibadet yapmaya zorlamıştır. Buna rağmen bizim bildiğimiz pek çok Alevi camiye gitmektedir. Hiçbir Alevi dedesi hiçbir Alevi'yi camiye gitmekten men etmemektedir.

Ramazan orucuna gelince, burada da kimse kısıtlama altında değildir. İsteyen Ramazan orucunu tutar. Ancak ayet buyurur ki; " ...Oruç tutmak, sadece yemekten içmekten kesilmek değil, nefsin isteklerinden uzaklaşmaktır. Birisi sana kötü yaklaşımda bulunursa ben oruçluyum, de."

Alevilik Sünnilik Ayrımı nereden gelmektedir, Kur'an'da bu fark belirtilmiş midir, bu durum Ali'nin hakkı olan Halifelik Ebubekir'e verilmesi ile mi doğdu?

Kur'an'da Alevilik, Sünnilik diye bir ayrım yoktur ve bu konuda bir fark da belirtilmemiştir. Ancak Alevi-Sünni farklılığı bir çok nedene dayanmaktadır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. 1. Hz. Peygamber'in her fırsat ve olayda haklı olarak Hz. Ali'yi övmesi ve yüceltmesi bazı kişilerde kıskançlık yaratmıştır.
2. 2. Bir seferde İslam ordusuna köle kökenli Usame'nin başkomutan tayin edilmesi ve bazı kişilerin buna uymamakta ısrar etmesi.
3. 3. Hz. Muhammed'in cenazesi kalkmadan ve Hz. Ali defin işi ile uğraşırken iktidar çekişmesinin başlatılması ve Ebubekir'in bir oldu-bitti ile halifelik seçilmesi.
4. 4. Hz. Muhammed tarafından Hz. Fatıma'ya hediye edilen Fedek Hurmalığı'nın Ebubekir tarafından zorla Hz. Fatıma'nın elinden alınması.

5. 5. 5. Hz. Ali'nin baskılarla Ebubekir'e biad ettirilmeye çalışılması.
6. 6. 6. Peygamberimizin yakın dostları üzerine baskılar kurarak bunların Hz. Ali'den uzaklaştırılmaya çalışılması.
7. 7. 7. Temeli sevgi, hoşgörü ve güzel ahlaka dayanan İslamiyet'in içerisine baskıcı, teokratik anlayış ve görüşlerin yerleştirilmeye çalışılması. Buna namaza eklemeler yapılmasını, camilerin çoğaltılmasını ve camilere minare eklenmesini örnek verebiliriz.
8. 8. 8. Kur'an toplanırken Hz. Ali'nin bilgisine başvurulmaması.
9. 9. 9. Fitne ve fesadın kaynağı olan Mervan'ı Peygamberimizin sürgün ettirmesi ve onu kendisinden sonra gelecek halifenin 40 konak öteye sürmesini vasiyet etmesine rağmen, buna Emeviler'den Halife Osman'ın uymayarak Mervan'ı geri getirmesi.
10. 10. 10. Hz. Peygamber ölüm döşeğinde iken "Bana kağıt kalem getirin, size vasiyet yazacağım" demesine rağmen Ömer'in, Peygamber hastalık bunaması içinde bize Kur'an yeter, diyerek Peygamberimizin bu isteğini yerine getirmemesi.
11. 11. 11. İslam'da adalet anlayışı esas iken halk fakr-u zaruret içinde yaşarken Osman'ın kendi akrabalarını (Ümeyye oğulları) mal-mülk sahibi yapması.
12. 12. 12. Peygamberimizin "Ben dünyayı değiştirdiğimde burada bulunup da benim cenazeme katılmayanlara benim şefaati yoktur." hadisini hatırlayıp da Hz. Peygamber'i kabirden tekrar çıkarıp tören yapma girişiminde bulunmaları ve bunun Hz. Ali tarafından şiddetle önlenmesi
13. 13. 13. Hz. Ali'nin halifeliğini tanımayarak Kur'an yapraklarını mızraklarının ucuna takarak İslam'a ne kadar inandıklarını göstermelerinden, hile ve desise ile Hz. Ali'nin elinden halifeliği almaya teşebbüs etmeleri.
14. 14. 14. Emevilerin Hz. Hasan'ı karısına zehirleterek şehit ettirmeleri ve onun cenazesini oklattırmaları, yine Hz. Hüseyin'i Kerbela'da susuz bırakarak kafasını kesmek suretiyle şehit ettirmeleri ve mübarek başını Şam'a getirip bir tepsi içine koyarak, lanet Yezid'in eline bir çubuk alarak mübarek başına ve dudaklarına vurarak "Keşke Bedir, Uhut ve Hendek'te şehit edilen dedelerim sağ olsaydı, ne gelen bir kitap var ve ne de bir peygamber. Eğer varsa gelsin kurtarsın torununu." diyerek, Peygamberin makamında halifelik yapması.
15. 15. 15. Peygamber soyu olan 12 imamları zulüm ve işkence ile öldürmeleri ve sonunda Emeviler'in Ebu Müslim adlı bir Türk kahramanı tarafından yıkılmasından sonra Abbasilerin Ehl-i beyt'e şirin görünmelerine rağmen el altından imamları zehirletmeleri.

İşte mazlum insanlara ve Peygamber soyuna yapılan zulüm ve işkencelerin Hz. Muhammed'i hedef aldığı açıktır. Bu nedenle Aleviler, Hz. Muhammed saflarında yer alarak O'na ve soyuna yapılan zulümlere tepki göstermektedirler.

Alevilikte mezhepçilik var mıdır?

Gerek Peygamberimiz ve gerekse 4 halife döneminde mezhep diye bir şey yoktu. Abbasiler döneminde siyasi erkin talebi ile mezhepler tesis edilmiştir. Alevilere Caferi denmesinin nedeni mezhep üyesi oldukları anlamına gelmez. İmam-ı Cafer Sadık'ın yaptığı, Hz. Muhammed, Hz. Ali ve Ehl-i beytin yolundan uzaklaşıldığını görmesi üzerine gerçek İslami anlayışı tekrar güncelleştirmesidir. Onun öğrencileri tarafından kaleme alındığı söylenen **Buyruk**'ta anlatılanlar tamamen Kur'an içeriklidir.

Allah'a ulaşmanın yolu mezhepler değil, Fatıha 5, Yasin 4. vb ayetler gereğince Ehlibeyt anlayışı ve sevgisini içinde barındıran tarikattır.

Alevilikle Şiilik arasında ne gibi farklar vardır?

Alevilik ve Şiilik, çıkış ve köken itibariyle aynı anlamı içerir. Her ikisi de Ali yandaşlığı anlamına gelir. Ancak günümüzde İran'da uygulanan Şiilik, siyasal İslam'ın cebriye görüşünün etkisinde kalarak taassuba yönelmiştir.

Anadolu Aleviliği ise mutezile görüşünü esas alarak Horasan evliyalarının ve özellikle de Hacı Bektaş Velinin aydınlık ve çağdaş bakışından esinlenerek, İslam dinine inanarak ve bunu Türk kültürüne göre yorumlayarak uygulama alanına sokmuştur.

Günümüzde Alevilikle Şiiliğin Muhammed Ali, Ehl-i Beyt ve 12 imam sevgisi dışında ortak bir noktası yoktur.

Alevilikle Bektaşilik arasında fark var mıdır?

Hz. Peygamber ve Ehl-i Beyt Arap yarımadasında nasıl bir güneş gibi doğdu ise Hz. Hünkar Hacı Bektaş Veli de Anadolu'yu o manada aydınlattığını söylersek abartmış olmayız. Akla şöyle bir soru gelebilir: Ehl-i Beyt ve 12 imamlar Arap kökenli olduğu halde ve Hacı Bektaş da bu soydan gelir. O halde Hacı Bektaş Veli, nasıl oluyor da Türk olup Türklüğün en önemli simalarından birisi, Osmanlı'nın devlet olarak kurulmasında olduğu gibi ve askeri örgütü olan yeniçeriliğin kurulmasında da büyük rol üstlenip öz Türkçe'yi kullanan birisi olabiliyor?

Daha önce de konu edildiği gibi Ehl-i Beyt gerek Emevi ve gerekse Abbasiler döneminde büyük zulüm ve kısımlara uğruyorlar. Bunun üzerine Türkler bu imamlara kucak açıyorlar. Bu sebeple İmam-ı Musa Kazım ve İmam Rıza Türklerden gördükleri bu yakınlıktan dolayı Türk bölgelerine yerleşiyor ve orada Türk kızları ile evleniyorlar. Bu ulu insanların çocukları Türk töre, gelenek-görenek ve kültürü ile yetişiyorlar. İşte başta Hünkar Hacı Bektaş Veli, Seyyit Battal ve Hüseyin Gaziler, Abdal Musa, Haydar-ı Sultan buna örnektir. Bunlar Türkleşip Anadolu'ya göç ediyorlar ve burada Türklüğün ve İslamın temsilcisi ve koruyucusu oluyorlar.

Alevilik, İslam'ın kendisi olması sebebiyle çeşitli zamanlarda bazı düzenlemelere tabi tutuldu ise de asıl düzenleme Hünkar Hacı Bektaş Veli tarafından gerçekleştirilmiş ve bazı içtihat değişiklikle günümüze kadar gelmiştir.

Alevilikle Bektaşilik arasındaki fark, özde olmayıp ayrıntı ve uygulama (içtihat) ile ilgilidir. Alevilikte dedelik varken Bektaşilikte Babalık kurumu bulunmaktadır. Bununla

birlikte Peygamber nesline bağıllık ile tevella ve teberra, ibadetin yalnızca Allah'a yapılabileceği, Hakk'ın insanda olduğu ve insanın kutsiyeti gibi sosyal yaşam ve anlayış biçimlerinde bir fark yoktur. Bununla birlikte Alevilikte dedelik soy takip ederken Bektaşilikte babalık atama veya seçimle olmaktadır. Bir de Bektaşilikte musahiplik yokken Alevilikte vardır.

Bektaşilik içtihadındaki değişiklikler, Balım Sultan ile başladı. Daha sonra tamamen şehir hayatına uyarlanan ve dede-baba sistemini bünyesine alan Bektaşilik, günümüzdeki şeklini aldı.

Sünni bir kişi Alevi olabilir mi?

Alevilik, ikrar vermekle vücut bulur. Bir kişi tüm benliğiyle özden Allah, Resûl, Ali ve Ehl-i Beytini sever ve bir pirden el-etek tutup, ikrar (söz) verirse ve ikrarında durursa Alevi olabilir.

Alevi olmanın ölçütü, Alevi ana-babadan gelmek değil, Aleviliği iyi öğrenip benimseyerek yaşamaktır. Nitekim günümüzde pek çok Sünni kökenli kardeşimiz Aleviliği tercih etmiştir.

Alevilikte kadınla erkek eşit midir?

Kadın-erkek eşitsizliğine kesinlikle karşıdır. Alevilik, kadın-erkek eşitsizliğini başlangıçtan itibaren kabul etmek etmiş ve bunu yüzyıllarca uygulamıştır. Bu sebeple Alevilik, çok kadınla evlenmeye karşıdır. Söylenceye göre Hünkar Hacı Bektaş Velinin Anadolu'ya ruhani girişi sırasında Anadolu evliyalarını selamlaması ve bunu onların fark edememesine rağmen kadıncık ananın bu selamı alarak "yarenler üzerimizden bir er geçti" diye uyarması dikkat çekicidir. Nitekim, Hünkar Hacı Bektaş Veli,

Kadın erkek sorulmaz muhabbetin dilinde
Hakk'ın yarattığı her şey yerli yerinde
Bizim nazarımızda kadın-erkek farkı yok
Eksiklik ve noksanlık senin görüşlerinde

diyerek ham softayı azarlamaktadır. Alevilikte kadın ana, bacı ve müslimdir. Can yoldaşı, hayat arkadaşıdır. Doğru olanı, kadın erkek diye ayırmak yerine konuya insan gerçeği açısından yaklaşmaktır.

18. Alevilikte Semah nedir?

Semah, İlahi vecd ile Allah'la bütünleşmedir. Kırklar semahı cem ibadetlerinin özüdür. Kırklar semahı, batını anlamda Hz. Muhammed'in Mirac dönüşünde kırklara uğradığında onlarla birlikte döndüğü semahtır. Miraclama ve şahlamalarla doludur. Semah dedenin duası ile başlar ve yine dedenin duası ile biter.

Kırklar semahı, musahip ceminde, musahip olanlar ile rehberleri tarafından, diğer cemlerde ise Üç bacı ve gözcü tarafından bütün cemaati temsilen dönülür. Yöresel semahlar ibadetten artan zamanda dönülür. İbadet dışında dönülmesi kural olarak doğrudur.

Semah, inancımız gereği bir ibadettir. Bunun için semahın cemevindeki ibadet dışında düğün ve eğlencede dönülmesi caiz değildir.

Alevilikte Karakazan nedir?

Karakazan, İçinde kurban lokmasının pişirildiği kazandır. Hünkar Hacı Bektaş Veli, karakazan içinde 12 kurban kaynatmıştır. Karakazan da bir kutsiyet yoktur. Asıl kutsiyet bunu hak eden ve hazmederek yiyen canlardadır.

Alevilikte Kadıncık Ana dolusu nedir?

Kadıncık Ana Dolusu; Cemde bulunan ve layık olan bir bacının, bacılar adına içtiği doludur. Tüm bacıların bu doludan kandığı varsayılır.

Alevilikte Kur'an'ın değıştığıne inanılır mı?

Bu konu çok detaylı ve ciddi araştırma isteyen bir konudur. Bu konuda bazı iddialar var. Eğer sorun Ehl-i Beyt ile ilgili ise, elimizdeki Kur'an'da Ehl-i Beyti öven bir çok ayet mevcuttur. Kur'an'ın Allah kelamı olduğu konusunda Alevi-Sünni arasında anlayış birliğı vardır ve yakalanan en önemli ortak noktada budur. Bu birlik mevcut iken Kur'an-ı Kerim hakkında kuşkulu görüşler üretmenin ne ülkemize ne İslam alemine hiçbir yararı olmayacağı gibi, çok büyük problemlere, parçalanmalara yol açacağı aşıkardır.

Kaldı ki, son zamanlarda Alevi alim ve aydınları, Aleviliğın İlahi emir olduğunu Kuran-ı Kerim'i kaynak göstererek açıklamakta ve ispat etmektedirler. Kur'an-ı Kerim'in Türkçe mealinin okunup incelenmesini bütün Alevi kardeşlerimize Komisyonumuz tavsiye etmektedir. Bu yapıldığında görülecektir ki; Kur'an, insanı iyiye, güzele, doğruya götüren, hurafeden ve karanlıktan uzaklaştıran, ışıklı ve feyizli İlahi bir emirler bütünüdür.

Ancak Kur'an-ı Kerim 6666 ayettir. Oysa elimizdeki mevcut kitapta 6242 ayet vardır. Çeşitli nedenlerle 400 küsur ayet derlenememiştir. Eğer Kur'an toplanırken Hz. Ali'nin yardımına başvurulsaydı, herhalde bu eksiklik olmayacaktı.

Alevilikte Buyruk nedir?

Buyruk, İmam-ı Cafer Hazretleri'nin görüş ve anlayışını içeren bir kitaptır. Bu kitap onun kendi yazması değil ders verirken öğrencilerinin kaleme alması sonucu ortaya çıkmıştır. İslami anlayışı tamamen Ehl-i beyt bakışı ile sunmuştur. Bu sebeple biz Aleviler Buyruğa sıcak bakar ve saygı duyarız.

Alevilikte niçin tavşan eti yenilmez?

İslam'da geviş getirmeyen ve çift tırnaklı olmayan bütün hayvanlar murdar sayılır. Tavşan geviş getirmeyip, çok tırnaklı olduğu gibi insan gibi hayız görme özelliğine sahiptir. Bu nedenle Aleviler tavşan eti yemezler.

24. Yezid kimdir?

Yezid, Muaviye'nin oğludur. Türkiye'de onun soyundan gelen olup olmadığını bilmiyoruz. Ancak aynı zihniyeti taşıyanların olduğunu söylersek herhalde hata yapmış

olmayız. Ancak Hz. Ali'nin bir sözü vardır: “İnsanlar bilmedikleri şeyin düşmanındırlar.” İşte bu sözden hareketle gerek Sünniler ve gerekse Aleviler birbirleri hakkında bir takım önyargılara sahiptirler. Bazı cahil Sünniler Alevileri mum söndü yapmakla suçlamaktadırlar. Bunun gibi bazı cahil Aleviler de Sünnileri Yezid olarak adlandırmaktadırlar. Bunlar yanlış düşüncelerdir. Oysa Yezid Arap olup Türk olan Sünni kardeşlerimizle aralarında bir kan bağı yoktur. Aklı başında olan herkes Peygamber soyuna yapılan bu zulmü kınar ve yapanları lanetler.

Yavuz Selim Alevi kıyımı yapmış mıdır?

Yavuz'un Alevi kıyımı yaptığı konusunda kuşku yoktur. Aleviliği korku ve baskı yöntemleri ile sindirip asimile etmek istemiştir.

Aleviler Atatürk'ü nasıl değerlendirirler?

Alevilikte Atatürk'ün çok önemli bir yeri vardır. Öyle ki, Aleviler, Hz. Ali'nin temsili resminin yanında Atatürk'ün resminin olmamasını eksiklik kabul ederler. Aleviler laiklik ilkesinin benimsenmesi ile taassubun zorlama ve baskılarından kurtulmada Atatürk'ün kendilerine yandaş olduğunu bilirler. Aleviler aynen Atatürk'ün düşündüğü ve uyguladığı gibi, bilim ve çağdaşlaşma ile teknolojik yenilikler ve gelişmeden yanadırlar.

Aleviler, dinin Allah ile kul arasında olması, başkalarının buna müdahale etmemesi konusunda da Atatürk'le aynı düşüncededirler. Atatürk bir meclis konuşmasında şunları söylemiştir: “ Ömer'in tesiri ile Ebubekir'e biad olundu. Görülüyor ki; halifelik seçiminde kamuoyunun tercihinden ziyade şahsi etki ve tesir rol oynamıştır. Emevi saltanatı, büyük istilalar yapmakla beraber baştan sona acı ve elim olayı (Kerbela) yarattığı için ancak 90 yıl iktidarda kalabilmiştir.”

Yine Atatürk Kurtuluş savaşında Hacı Bektaş'a gelerek Postnişin Cemalettin Efendi ve kardeşi ile görüşerek Alevilerin desteğini almış ve daha sonra Cemalettin Efendi'yi TBMM Başkanı yapmıştır. Bu nedenle günümüzde de Atatürk ilke ve devrimlerinin bekçiliğini büyük ölçüde Aleviler sürdürmektedirler.

Ali'siz Alevilik olabilir mi?

Alisiz Alevilik düşünülemez. Çünkü yalnız inanç anlayışı olarak değil, ayrıca Alevilik kelimesinin içinde Ali vardır. Alevilik, ruhunu Ali'den alır ve O Alevi yolunun kurucusudur. Ali öğretisi Kur'an'a dayanmanın yanında Hz. Ali'nin düsturları ile şekil ve vücut bulur.

Alevilik Türklere ne zaman ve nasıl geçmiştir?

Alevilik, Türklere Orta Asya göçlerinin Horasan ve Önasya'ya ulaşmasından sonra girmiştir. Türkler, İslam'ın yayılması döneminde, Emevi baskı ve zorbalığına tepki olarak İslam'ın tasavvufi yönü olan Aleviliği benimsemişlerdir. Türkler İslam'ı seçerken, Hz. Ali adaleti bunda büyük etken olmuştur.

Kızılbaş kavramı nereden gelmiştir ve neden kötü tanıtılmıştır?

Hz Ali gözlerinin rahatsızlığı sebebiyle Uhud Savaşı'na katılamamıştı. Müslüman askerler, Peygamberimizin emrine itaat etmedikleri için savaşın sonlarına doğru Müslümanlar

bozguna uğruyorlar. Bu sırada bir bedevi Peygamberimizin dişini kırıyor ve Peygamberimizi şehit edeceği sırada Hz. Peygamber “Yetiş Ya Ali” diye Hz. Ali’yi çağırıyor ve O anında oraya yetişiyor. Peygamberimiz, dişinin yerinden çıkan kanı yere akıtmıyor, ağzında tutuyor ve Hz. Ali geldiğinde onun eline kanını çıkarıyor. Hz. Ali de Peygamberimize saygı açısından bunu kendisi için en uygun yer olan başına sürüyor. Güneşin de etkisiyle Hz. Ali’nin saçları iyice kızılılaşıyor. Kafirler, kaçın Kızılbaş geliyor, diyorlar. Bu anlamda Kızılbaş sözü utanılacak değil övünülecek bir şeydir.

Her güzel ve her orijinal inanç ve anlayış genellikle kötü ve çirkin gösterilmiştir. Bunun gibi Kızılbaşlık da Emeviler tarafından kötü bir şey olarak tanıtılmış ve propaganda edilmiştir.

Soydan Alevilik sadece Türklere mi mahsustur, diğer Uluslarda böyle soydan Alevilik var mıdır?

Seyyitlik dışında soydan Alevilik diye bir şey yoktur. İsteyen ve dileyen Alevi olabilir. Ancak Alevi olmanın koşullarını yerine getirmek gerekir.

Dedelik babadan oğula mı geçer, babası Dede olmayan Dede olabilir mi?

Töremize göre dedelik babadan oğla geçer. Babası Seyyit olmayan kişi dede olamaz. Yalnız her dede çocuğu dede olamaz. Bunun için ehliyetli, bilgili, görgülü olmalıdır. Bu yetenekleri ile **tasavvufi ibadet olan cemleri** usulüne uygun yürütebilmelidir.

Alevilik örtünmeye nasıl bakmaktadır?

Alevilik, örtünmeye de Kur’an-ı Kerim ve çağdaşlık açısından bakar. Kur’an-ı Kerim’de (Nur Suresi 31. ayet) zinetlerin ev halkından başkasına gösterilmemesi ve ses çıkaran ayakkabıların giyilmemesi emredilmektedir. Yani zineti gören başka kadınlar böyle bir olanaktan yoksun ise buna imreneceklerdir. Ses çıkaran ayakkabılar da aynı amaçla yasaklanmıştır.

Alevilikte gösteriş hoş karşılanmaz, öze uygunluk ve sadelik esastır. Aleviler, her şeyin aşırısına karşıdır. Giyinme ve örtünmede de kendilerine yakışan ve topluma uyan giyimleri tercih ederler.

Alevilik türbelere nasıl bakmaktadır?

Alevilik, türbe ve tekkelere Kur’an’ın ışığından bakar ve buralarda yatanların evliya olduğuna inanır. Kur’an-ı Kerim’de (Yunus Suresi 61. ayette) **İyi bilin ki, Allah’ın evliyasında korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir.** Bir başka ayette de **Onları siz ölü zannetmeyin, onlar Allah’ın indinde diridirler,** buyrulmaktadır.

Aleviler, inançlarını sade yaşarlar ve evliyaya muhabbet beslerler. Ancak bilinmelidir ki, muradları verici olan Allah’tır. Ondandır talep edilip, O’na tapılmasıdır. Peygamberler ve evliya da O’ndan isterler. Ancak evliyanın tekke ve türbelerini ziyaret etmek onları sevmek başka, buraları putlaştırıp hacet kapısı görmek başkadır. Evliyadan istemek veya tekkeden beklemek tehlikelidir, bilmeden şirke düşülebilir. Biz yine adak adar, ziyaret ederiz ve “Ya Rabbi burada yatan evliyanın yüzü suyu hürmetine benim dilek ve dualarımı kabul buyur” deriz. Zira Yüce Allah, evliyanın referansını pek geri çevirmez.

Aleviler Peygamberimize mi yoksa Ali'ye mi daha çok bağlıdır?

Aleviler, Allah'a ve kitabına bağlı olduklarından O'nun Resülü Hz. Muhammed'i sever, sayar ve inanırlar. Hz. Peygamber'e olan sadakatten dolayı da Hz. Ali'ye ve Ehl-i Beyt'e derin sevgi duyarlar. Fars bir filozof "Ben Ali'yi çok sevdiğim için halk güya bana rafizi demiş. Eğer Ali'yi sevmek rafizilik ise, Allah rafizi, Muhammed rafizi ve Cebrail de rafizidir." der.

Yaşamları boyunca hiç farklı düşünmeyen, hiç birbirine kırılmayan, gücenmeyen, İslam'ın sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel yapısını birlikte oluşturan, birinin dostu ötekini dostu, birinin düşmanı ötekini düşmanı olan bu iki ulu insan Hz. Muhammed ile Hz. Ali arasında sanki farklılık varmış gibi düşünen kişi, eskilerin deyimi ile abesle iştigal etmektedir.

Aleviler; Allah, Muhammed ve Ali'yi her zaman birlikte zikrederler. Aşık şöyle der:

Muradlar verici ol gani Seddar
Erdik muradımıza Elhamdülillah
Ali Muhammed'dir, Muhammed Ali
Gördüğüm ol nurdur Elhamdülillah

35. Alevilikte âşıklık nedir?

Cemde saz eşliğinde deyiş ve düazimamları okuyarak hizmeti tamamlayan görevliye aşık denir.

36. Alevilik; genç-yaşlı, kadın-erkek, evli ve bekara nasıl bakmaktadır?

Alevilik bütün bunlara buldukları konumlara göre değil, sadece insan olarak bakmaktadır. Ancak yaşın olgunlaşmada özel bir önemi vardır. Burada aranması gereken özellik, olgunlaşma ve donanımlı olmaktır. Örneğin Hz. Ali çocuk yaşta İslamiyet'i kabul etmiştir ve hiç putlara tapmamıştır ve bu yönüyle diğer sahabelerden ayrılmaktadır. Diğer taraftan Abbasilerdeki bütün alimlerin ve hatta kadılar kadısı unvanını taşıyan İbrahim Halid'i; düşünce, inanç, ibadet konularında yenmiş olan, İmam Cafer Sadığın çocuk yaştaki kız öğrencisi Hüsnüye'dir.

Alevilikte kaç türlü abdest vardır, "Gönül Abdesti" nedir?

Alevilikte; boy abdesti, namaz ve Kur'an okumak için alınan abdets ve gönül abdesti olmak üzere üç türlü abdest vardır. Bunların arasında en önemlisi gönül abdestidir. Zira içimizde diğer insanlara karşı kin, kibir, buğuz, garez, fesat, fitne ve benzeri ahlak düşkünlüğü bulunurken ben temizlendim, denilebilir mi?

İnsan mutlaka dışını temizlemeli, ancak iç temizlik olmadan da Hakk'a ulaşamaz. Bu yüzden Aleviler, "Ölmeden önce ölünüz" hadisine önem verir ve bunu ibadetin temeli olarak kabul ederler.

Alevilikte kadının Cennette yeri var mıdır, varsa ikisi birbirine eşit midir?

Kadınlardan Hz. Fatma'nın Hz. Muhammed'in kızı olması dolayısıyla şefaat etme hakkı bulunduğu gibi, Cennette kadın ile erkek arasında bir fark yoktur. Herkesin bildiği gibi, dünyada iken bizim cemlerimizde de kadınla erkek eşittir. Bu konuda Seyyit Süleyman'ın bir deyişine yer vermek istiyoruz:

Cem olup bir yere geldiği zaman
Dilleri dür döker, derler el aman.
Bacı kardeş cümle muhibban
Lahmike kavlinde bir ten görünür

Alevilikte kadın ve erkek mirası eşit paylaşılır mı?

Bizim anlayışımıza göre mirası kadın ve erkek eşit bölüşmelidir. Zaten medeni kanun bunu emretmektedir. Ancak özellikle kırsal kesimde kadın kendi rızası ile bazen bu hakkından vazgeçmektedir. Bu tamamen bir gelenek ve usuldür. Aleviliğin böyle bir talebi olamaz.

Alevilik bilime nasıl bakmaktadır, genlerle gelen özellik dolayısıyla anne ve baba günahkar olur mu?

Alevilik, mistik tasavvufi ağırlıklı (görmeden inanmayı ilke edinen) bir anlayış olmakla beraber, somut olgulara, realizme, bilime ve tekniğe büyük önem verir. Kur'andaki bir ayette " Hiç bilenle bilmeyen bir olur mu?", hadislerde "Beşikten mezara kadar ilim öğreniniz, ilim Çin'de de olsa bulunuz", buyrulmaktadır. Yine Hz. Ali "Bana bir harf öğretenin kölesi olurum.", Hacı Bektaş Veli " İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır", demişlerdir. Aleviler bütün bunlara özden bağlı olduğundan bütün gelişmelere ve oluşumlara bilimsel açıdan yaklaşırlar.

Genlerin incelenmesi, çağımızın en önemli araştırma konularından birisi olup genetik biliminin konusudur. Ancak genlerle gelen özelliklerde anne veya babanın bir suçu ve kusuru olamaz. Günah ancak bilerek ve istenerek yapılan bir fiil dolayısıyla söz konusudur. Onun için insanın genlerinden kaynaklanan bir sevap veya günahı bahsedilemez. Bu durum Kur'an'da (Nisa 79, Rum 41, Nur 11. ayetlerde) dile getirilmektedir.

Alevilerle Sünniler birbirleriyle evlenebilirler mi, evlenirlerse eşleri Cemlere girebilir mi?

Kişi, yaşamının bütün evrelerini beraber geçireceği insanı kendisi seçmelidir. Ancak kural ve prensipler bu konuda kısıtlamalar getirmektedir. Bir Alevi kızın, Sünni bir erkekle evlenmesi kurallara ve Alevi anlayışına göre uygun değildir. Ancak evleneceği erkek, Aleviliğin inançlarını kabul eder ve kurallarını yerine getirerek Alevi olursa evlenebilir. Bir Alevi delikanlı, evlendiği eşine doğru, iyi ve güzeli sinesinde barındıran Aleviliği benimsetirse neden olmasın?

42. Aleviler, Ermişlik kavramına nasıl bakmaktadırlar, niyaz etme doğru mudur? (Örneğin Zöhre Ana'ya)

Aleviliğin ermişliğe nasıl baktığı daha önce belirtilmişti. Niyaz ise Hakk'ın insanda olduğu İlahi düsturunun ifadesidir. Kur'anda Enfal 54, Secde 9, Kaf 16. ayetler bu konuyu işlemektedir.

Ademin yaratılması ve meleklerin ona secde etmesi boşuna değildir. Alevilikte, niyaz karşılıklıdır. Anlamı, niyaz eden “Sen yücesin, Hakk sende”, diğeri de “Sen de öylesin, Hakk sende”, anlamına gelmektedir. Seyyit Süleyman’ın deyişiyile:

Hayalle bulunmaz bu ilmin şehri
Kendin bilmez isen pire sor bari
Çünkü ademdedir Hakk’ın cemali
Gerçek ara, gerçeği bul, gerçek ol.

Kişiler ile ilgili açıklama yapmak komisyonumuzun çalışma alanı içinde değildir.

Aleviler namaz kılıp oruç tutarlar mı, Alevi namazı nedir?

Aleviler, İslami akidelerin bütününe uygularlar. Aleviler, dış abdestle birlikte gönül abdesti alarak (En’am 92, Araf 55 ve 209. ayetler gereğince) ibadetlerini gösteriştten uzak ve gizli yaparlar. Bununla birlikte Alevilikte bir de cemde pir huzurunda kılınan tarikat namazı(halka namazı) vardır ve Kur’an’da bu orta namazı olarak tanımlanmaktadır.

Ramazan orucuna gelince, bu konuda da hiçbir Alevi kısıtlama altında değildir. İsteyen Alevi Ramazan orucunu da tutar. Ancak bir ayette: “Oruç tutmak, sadece yemekten içmekten değil, nefsin isteklerinden de uzaklaşmaktır. Birisi sana kötü bir yaklaşımda bulunursa ben oruçluyum de.” buyrulmaktadır.

Ayrıca Nisa Suresi 92. ayette; orucun herhangi bir suçun kefareti olarak tutulabileceği açıklanırken, Bakara Suresi 183. Ayette, “Sizden öncekilere oruç emredildiği gibi size de emrolunmuştur”, buyrulmaktadır. Yine Fecr Suresi 1-5. ayetler, ilk 10 geceye yeminle başlar. Burada Muharrem ayının ilk 10 gecesi söz konusu edilmektedir.

Alevi köylerinde cami olmaması doğru mudur, eğer böyle ise sebebi nedir?

Alevi köylerinde cami bulunmadığı doğru değildir. Cami olmayan Alevi köyü çok azdır. Ama genelde Alevi köylerindeki camilerde minare bulunmamaktadır, bu sebeple cami yok sanılabilir.

Alevilerin şeriata uzak durup, soğuk bakmalarının sebebi nedir?

Alevilerde şeriat, 4 kapının ilk makamıdır. Bu, Allah’a, Peygamberine ve Kur’ana inanıp ibadet etmeyi içine alır. Aleviler buna karşı olamazlar. Onların karşı olduğu şey, dinde zorlama yapılması ve şeriatın devlet yönetim biçimi haline getirilmesi, dinin siyasallaştırılması ve dejenerasyona uğratılmasıdır. Bu anlayış cebriye anlayışıdır. Bundan Müslümanların bir kazancı olmamış, ayrılma ve bölünmelere yol açmıştır. Din Allah’la kul arasında bir bağıdır. Zorlama, baskı ve zulmün İslam’da kesinlikle yeri yoktur. Kur’an’daki İsrâ 84, Casiye 15, Maide 105. ayetler bu hususu çok güzel açıklamaktadırlar.

Aleviler niçin camiye gitmezler?

Alevilerin camiye gitmedikleri doğru değildir. Ancak Muaviye ve yandaşları (Ömer İbn Abdülâziz müstesna) camilerin minberlerinden Hz Ali ve evlatlarına ağızlarından salyalarını akıtarak küfretmiş ve lanet okumuşlardır. Bununla da yetinmemişler ve camilerin tuvaletlerine ve takunyalarına Hz Ali’nin ismini yazmışlardır. Bu ve benzeri davranışlar Alevileri camiden

soğutmuş ve onların evlerinde ibadet etmelerine yol açmıştır. Buna rağmen bir çok Alevi halen camiye gitmektedir. Hiçbir Alevi dedesi veya önderi Alevileri camiye gitmekten alıkoymamaktadır. Bilinmelidir ki, Bakara Suresi 256 ayete göre dinde zorlama yoktur.

Alevi kadın toplulukla namaz kılabilir mi? (Özellikle Cenaze Namazı)

Alevilikte, diğer konularda olduğu gibi, ibadette de cinsiyet ayrımı kabul edilmez. Cem törenlerinde; sır suyu dağıtma, kırklar semahı yapma ve cem birlemede kadınların görevleri vardır.

Namaza gelince, toplu halde kılınan namazlara kadınların katılamayacağına dair ilahi bir hüküm yoktur. Cenaze namazı da bu anlamda değerlendirilebilir. Eğer uygulamada buna aykırı bir durum söz konusu ise bu tamamen geleneklerle ilgili olmalıdır.

Sonuç olarak kadın ve erkek her yerde ve her zaman toplu namaz kılabilir. Yeter ki, abdest ve kılık kıyafet gibi ön şartları yerine getirilmiş olsun. İslam dininde Kadınların cenaze namazı kılmasında hiçbir engelleyici kural yoktur.

Kişi öldükten sonra yargılanacağına göre görümde yargılanması doğru mudur?

Öldükten sonra yargılanma gerçektir. Görümde yargılanmasının sebebi ise, kişinin kul hakkı ile Tanrının huzuruna çıkmaması içindir. Zira Allah, kul hakkı ile ahirete geleni bağışlamayacağını ayetleriyle beyan etmiştir. Ayrıca Hz. Peygamber de bir çok hadiste bu hususu dile getirmiştir.

Alevilikte genel kural, bütün anlaşmazlıklara ve hatalara görümde pir huzurunda ve erenler meydanında çözüm aranması ve bunun açıklanmasıdır. Burada amaç kişiyi rahatsız etmek değil, sorunların çözülmesidir.

Cem törenindeki hizmetlerin adları, çıkış sebepleri ve amaçları nelerdir? (12 erkan 18 hizmet)

Mürşid: Hakk'a hakikate ulaşmak isteyen insanları eğitip doğru yolu gösteren ve onların birer kamil insan olarak yetiştiren bir piri görüp gözeterek talibe gönderen seyyittir.

Pir: Allah'a kul, Peygambere ümmet, Ali'ye talip ve Ehl-i Beyt'e tabi olan kimseleri eğitip, onları bedensel ve ruhsal kirlilerden arındıran ve gerçek bir mümin olarak yetişmelerini sağlamaya çalışan seyyittir.

Rehber: Bu yola talip ve mürit olmak isteyen gençlere yol gösterip eğitip yola girmelerini sağlayan görevlidir.

Gözcü: Cem ayinindeki bütün düzenden sorumlu, canların edep-erkan ve ahkama uymalarını sağlayan görevlidir.

Zakir: Hizmetlerin icrası sırasında, hizmetler ile ilgili deyiş ve düazimamları okuyan; miraclama ve semah hizmetlerindeki nefes, deyiş ve düazimamları da icra eden kimsedir.

Saki: Hizmet sırası geldiği zaman canlara engür (üzüm) şerbeti sunan görevlidir.

Delilci: Delil mersiyesini okuyarak delili yakan kişidir.

Kurbancı: Kurbanı tıglayıp (kesen), yüzen ve parçalayan kişidir.

Lokmacı (karakazan): Yemek işlerine bakan hizmet sahibidir.

Sakka: Cemaate su veren, hizmet sırası gelince **Sakka Suyunu** dağıtan kişidir.

Süpürgeci (Carıcı): Her hizmetten sonra meydana süpürerek maddi ve manevi kirlere arınmasını sağlayan hizmet sahibidir.

Kapıcılar: İçeride ve dışarıda düzeni sağlayan ve cemevindeki güvenliği sağlayan ve koruyan görevlilerdir.

Sofracı: Sofraları kurup kaldıran görevlilerdir.

Sırsucu: Sırsuyu hizmetini yerine getiren bacıdır.

Seccadeci: Seccadeyi serip kaldıran hizmet sahibidir.

Kahveci: Çay, kahve yapıp canlara dağıtan görevlidir.

Üç Bacı : Cem birleyen ve kendileri için asaleten ve diğer bacılar için vekaleten iki rekat tarikat namazı kılan bacılardır.

Pabuşcu: Ceme gelenlerin ayakkabılarını alıp, giderlerken kendilerine teslim eden hizmet sahibidir.

Ocakçı: Cemevinin ısıtılmasından sorumlu olan görevlidir.

Kilerci: Cemevine gelen naz niyaz ve meyveler ile yiyecek maddelerinden sorumlu görevlidir.

12 Erkanın çıkış noktası, batını olarak kırklara, hizmet olarak 12 imamlara atfedilir. Diğer hizmetler de bu hizmetlerin pirlerine dayanır.

Hizmetlerin amaçları, belli bir sıra ve düzene göre tarikat ibadetinin yapılmasını sağlamaktır.

Cemevine girildiğinde nefisler körlendiğine göre bacılar niçin halkada (Kırklar Meydanı) oturamıyorlar?

Cemevine girildiğinde nefislerin körletildiği doğrudur. Ancak her topluluğun olduğu gibi cemin de kendine göre kuralları vardır. Yani bacıların halkada oturamamaları nefislerin körletilemediğinden değil, kuralların işletilmesinden dolayıdır.

Sünnilerin Ceme alınmayış sebebi nedir?

Ceme girmek için ıkrarlı olmak gerekir. Ceme girmek isteyen bir Sünni önce ıkrar vermelidir ancak bundan sonra kurallara uyarak ceme girebilir.

Horasan'dan geldiğimiz söylenmektedir, Horasan neresidir, kökümüz Arap mıdır?

Türklerin İslam'ı kabul ettiği dönemlerde Horasan özbe öz Türk kenti idi. Bu dönemde Horasan'da Ahmet Yesevi Okulu en verimli ve en etkin dönemini yaşamakta idi. Orta Asya'dan yüzlerce yıl devam Türk göçlerinin Ön Asya ve Anadolu'ya gelen kolları, bir uğrak merkezi olan Horasan'dan geçmekte idi. Horasana gelen kollar burada bir süre kalmakta ve Yesevi okulundan yetişmiş dervişlerden, erenlerden her boya, bir koruyucu ve kollayıcı atanarak, boyları ile birlikte Anadolu'ya gönderilmiştir. Bunların Türkmen boyları üzerinde kesin ve etkin otoriteleri vardı. Hacı Bektaş Veli, Abdal Musa, Cibali Sultan bu pirlere sadece birkaçıdır.

Bu pirlere, Türkmen gelenek ve görenekleri ile İslam'ı karıştırmak hamur ederek Aleviliğin Anadolu'da yerleşmesini ve yaşamasını sağlamışlardır.

Yeniçeriler'in Bektaşî olduğu doğru mudur, doğru ise nasıl Bektaşî oldular ve bu Ocak niçin kapatıldı?

Osmanlılar'ın kuruluşunda, Ocağın ilk oluşturulduğu sırada, Orhan Bey bu acemi oğlanları yanına alarak bizzat Hacı Bektaş Veli Hazretleri'ne götürmüş ve onun hayır dualarını alarak Ocağı dualatmıştır. Bu tarihten sonra yeniçeriler Bektaşî olmuşlardır.

Yeniçeri Ocağı'nın kapatılmasında bir çok neden olmakla birlikte yeniçerilerin Bektaşî olmalarının rolü büyüktür. Alevi-Bektaşî ağırlığının ve etkisinin devlet üzerindeki etkisini hazmedemeyen ham softa ve medreselilerin uzun bir çalışma ve etkilemeleri sonucu yeniçeri ocağı bozulmuş ve asli görevlerini yapamamışlardır. İşte bu görevi yapamama bahane gösterilerek Yeniçeri Ocağı dağıtılmış ve yakalanan Yeniçerilerin büyük bölümü liderleriyle birlikte kılıçtan geçirilerek öldürülmüştür. Tarihte ilk kez bir devlet kendi asli unsurunu böyle sistematik biçimde yok etmiştir. Bunun vebali ise gerçek Müslüman olduklarını iddia eden ham softa devlet yöneticilerinin boynundadır.

Kadın bizzat kurban kesebilir mi?

Geçmiş sorularda da konu edildiği gibi Alevilikte erkek-kadın ayrımı yoktur. Bize göre kadınların yetenek, cesaret ve mahareti varsa kurban kesebileceği gibi erkeklerin yapabileceği bütün işleri yapabilirler. Kadınların kurban kesmemesi tamamen içtihat ve geleneklerle ilgili olsa gerektir.

Dünyadaki Alevi ibadetleri neden farklıdır?

İslam Dünyasındaki Alevi ibadetleri kök ve öz olarak pek farklı değildir. Ancak uygulamada görülen farklılıklar, o ulusun ve o bölgenin kültür, sosyal yaşam ve siyasal yaklaşımları nedeniyle oluşmuştur.

Alevilik; Emeviler, Abbasiler ve Osmanlılar'da nasıl gelişti ve yaşandı?

Emeviler, Hz. Ali ile mücadele etmiş ve sonra onun oğullarını katletmiş ve her türlü zulmü yapmışlardır.

Abbasiler, Emevilerin yaptıklarını takıyye ile imamlara uygulamış, şirin görünmüş fakat gizlice imamları (Hz. Ali'nin torunlarını) zehirletmişlerdir.

Selçuklularda belli dönemlerde Alevilere sıcak bakılmış fakat Araplarla olan ilişkiler dolayısıyla Selçuklu sultanları bundan etkilenmiş ve bu Alevi kıyımına yol açmıştır.

Osmanlı Devleti'nin kurulmasında Osmanoğulları Alevi önderleri ile ilişki kurmuşlardır. Öyle ki, Otman (Osman) Bey, Hz. Hünkarın dervişlerinden Şeyh Edebalı'nın kızını almıştır. Osmanlı'nın kuruluşunda ve yükselmesinde Alevilerin büyük rolü olmuştur. Bu sağlıklı ilişki, ham softaların devletin çeşitli kademelerinde görev almaya başlamasıyla sona ermiştir. Bundan sonra Alevileri hor görmeye ve yermeye başlamışlar ve arkasından da kıyımlar gelmiştir. Alevilere uygulanan kıyım sebebiyle özellikle Yavuz Selim, II. Mahmut ve IV. Murad kendi milletine zulmeden hükümdarlar olarak tarihe geçmişlerdir.

Politik etkileşim sebebiyle hilafetin Araplardan alınıp Osmanlı ülkesine getirilmesi ile Halifelik, İslam'ın aydınlığını Anadolu'ya taşıyacağı yerde, Emevi ve Abbasi devlet zorbalığını Anadolu halkı üzerinde despotça uygulamışlardır.

Zaten büyük bölümü konar-göçer hayat sürer Aleviler, bu baskın ve zulümler sonunda dağlık bölgelere çekilerek, sadece hayvancılık yapabilmiş kent hayatının ekonomik ve ticari olanaklarından faydalanamamış ve devlet yönetiminden de uzak kalmışlardır. Bütün bunlara rağmen kendi inançlarını ve kültürlerini korumuş ve yeni nesillere aktarmışlardır.

Osmanlılar'ın yükselmesinden sonra saray ve çevresinde Türkçe konuşma ile alay edilmiş ve kınanmıştır. Arapça ve Farsça'nın etkisiyle halkın anlamadığı Osmanlı adını taşıyan bir dil kullanılmış fakat Aleviler öz Türkçe konuşmuş ve Alevi aşıklar Türkçe deyişler söylemişlerdir.

Cumhuriyet Döneminde Halifelik neden kaldırıldı?

Cumhuriyeti kuranlar, dinin baz alınarak devlet kurulmasının sakıncalarını görmeleri üzerine halifeliği kaldırmışlardır. Devlet dini olması (resmi din anlayışı) hiçbir dönemde topluma yarar sağlamamıştır, Tersine zorlama anlayışı bölünmelere, kopmalara sebep olmuştur. Bakara Suresi 256. ayette buyrulduğu gibi "Dinde zorlama yoktur".

Yavuz Selim'le Şah İsmail arasındaki mücadele iki hükümdar arasında mı, yoksa iki ülke halkı arasındaki bir mücadele midir?

Osmanlı Devleti İle Safavi Devleti arasındaki ilişkiler Yavuz'dan önce mükemmel denecek düzeyde olumludur. Ondan önce iki devlet arasında bir problem olduğuna dair elde belge mevcut değildir. Ancak iki ülke halkının farklılığı sadece İslam'ı yorumlama noktasındadır. 14. ve 15 yüzyıllarda Safavi Devleti'nin inancı olan Alevilik, Anadolu halkını etkilemiştir. Bu durum kaygı ve telaşla karşılanmış ve Çaldıran Savaşı'na yol açmıştır.

Dede kızı ile talip evlenebilir mi?

Alevi süreğine göre, dede kızı ile talibin evlenmemesi gerekiyor. Fakat bugünkü uygulama bunun tersidir ve dede kızı ile talip evlenebilmektedir.

Kur'an okutmakla mevlüt okutmanın farkı nedir?

Kur'an Allah'ın kelamı ve insanlara mesajıdır. Mevlüt ise Süleyman Çelebi tarafından Hz. Peygamber'i övmek amacıyla yazılmış şiirlerdir.

Alevilik, Sünnilerce yeterince tanınmadığına göre bu konuda neler yapılmalıdır?

Alevilik, günümüze kadar çok değişik sebeplerle yeterince tanıtılmadı, bunu fırsat bilen kötü niyetliler, Alevilere kasıtlı olarak çeşitli isnat ve iftiralarda bulundular. Aleviler hakkında yanlış düşünenlerin hepsi kasıtlı değildir. Bunların bazıları cahillikten kaynaklanmaktadır. Bir de bazı kişilerin "Ben Aleviyim", deyip de gerçekte Alevilikle ilgilerinin olmaması ve buna rağmen Alevilik adına ahkam kesmeleri de bu sıkıntıların yaratılmasında payı vardır.

Komisyonumuzun bu çalışmaları orijinal Aleviliğin açıklanmasına yardımcı olabilir. Ayrıca dördüncü kuvvet olarak değerlendirilen basın, insanların sosyal kültürel anlayışlarını ve onların yaşamlarını şekillendirebilmektedir. Öyleyse Aleviliğin tanıtımı, özellikle basın yayın olmak üzere bütün kitle iletişim araçlarından yararlanılarak yapılmalıdır. Eğer Aleviliğin gerçeğini anlatabilsek sempati ile karşılanacağımızdan hiç kuşumuz yoktur.

Basında ve medyada Alevilik yanlış tanıtılıyor. Alevi örgütleri buna neden yeterli tepkiyi göstermiyorlar?

Medyada Aleviliğin yanlış tanıtıldığı doğrudur. Ancak Alevi örgütlerinin tepkisizliği, o örgütlerin gerçekten Alevi örgütleri mi, yoksa adından mı yararlandığı konusunda kuşku doğurmaktadır. Fakat ciddi örgütler bu konuda güçleri yettiğince mücadele etmektedirler.

Aleviler, niçin "afiyet olsun", "sıhhatler olsun" ve "uğurlar olsun" demezler?

Afiyetin kelime anlamı; doyum olsun, doyuma ulaş demektir. Alevi felsefesinde ise doyum günahdır ve doyum yaşamın sonudur. Tıka basa doyuma ulaşınca kadar yemek, Hz. Muhammed'in "Sofradan doymadan kalkınız", mealindeki hadisi sebebiyle doğru değildir. Bunun için bizim inancımıza göre kişinin doymasını dilemek, doğru olmaz.

Sıhhatler ve uğurlar olsun, temennisi de bu tür bir yaklaşım sebebiyle pek kullanılmaz. Günümüzde ise değil buna tepki duymak, bu sözü söyleyenlerin iyi niyetli oldukları kabul edildiği için insanda memnuniyet bile yaratmaktadır. Önemli olan iyi dileğin karşı tarafa iletilmesidir. Bunun için söylenen sözün fazla bir önemi yoktur.

Sünni suçlamalarından olan "oruç tutmadan bayram yapmak, namaz kılmadan cenaze namazı kılmak ve kılınmasını istemek" ne denli doğrudur?

Bayram yapmak için mutlaka oruç tutmak gerekmez. Kaldı ki, Aleviler oruç tutmaz diye bir şey yoktur. Ayrıca Aleviler namaz kılmaz demek gerçeklere uymaz. Alevilerin anlayışı **Ene'l Hak** anlayışıdır. Seyyit Nesimi günde yüz bin kez Allah'la beraber olduğunu söylemiştir. Bu demektir ki, gerçek Alevi her an Allah'la beraberdir yani her an ibadet halindedir. Dinde zorlama yoktur, insanlar kendi istekleri ile inanıp, ibadet etmelidirler.

Aleviliğin bilimsel olarak incelenmesi doğru mudur?

Alevilikle ilgili okullar ve üniversitelerde kürsüler kurulmalı ve Kur'an kaynaklı sosyal, ekonomik, felsefi ve psikolojik boyutlarının işlendiği Anadolu gerçeği olan Alevilik, bütün boyutları ile incelenmelidir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Cibali Ocağı dedesi ve talipleri, kendi ocaklarının kurucusu olan Cibali Sultan'ın, Orta Asya'dan gelen ve Çubuk yöresine yerleşen Türk boylarından birisinin önderi olduğunu söylemişlerdir. Yine onlara göre Osmanlılar'ın yükselmesinden sonra saray ve çevresinde Türkçe konuşma ile alay edilmiş ve kınanmıştır. Bunun yanında aydınlar, Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelerden oluşan, halkın anlamadığı Osmanlıca adını alan bir dil kullanmışlardır. Fakat Aleviler öz Türkçe konuşmuş ve Alevi âşıklar Türkçe deyişler söylemişlerdir.

Gerçekten de başta Türk dili olmak üzere Türk halk kültürünün korunması, geliştirilmesi ve yeni kuşaklara aktarılmasında Alevilerin çok büyük hizmetleri olmuştur. Bunun için Alevilere ne kadar teşekkür edilse azdır. Çünkü millet demek, kültür demektir. Kültürüne sahip çıkmayan ve bunu yeni nesillere aktarmayan bir toplum, millet olarak kimliğini koruyamaz ve başka kültürler içinde eriyip yok olur. Bunun tarihteki en tipik örneklerinden ikisi Macarlar ve Bulgarlardır. Bu iki millet, soy olarak Türk olmalarına rağmen Türk kültürünü yitirdikleri için bugün Türklükle ilgileri kalmamıştır.

Bundan başka onlara göre Alevilik; Allah'a, Peygamberine ve Kur'an'a inanan, Hz. Ali'ye talip olan ve Hz. Hüseyin'in yolundan giden topluluğun adıdır. Alevilik eşittir, İslamiyet'tir. Bir başka söyleyişle Alevilik İslamiyet'le birlikte doğmuştur. Alevilik, özet olarak eline, diline ve beline sahip olmaktır.

Alevilik; ikrar vermeye vücut bulur. Bir kişi, bütün benliğiyle Allah'a Resulüne ve Ehlibeytine bağlanarak, bir pirden el etek tutup ikrar verir ve bu ikrarına sahip olursa (Alevi aileden doğmamış bile olsa) Alevi olabilir.

Yukarıdaki açıklamalarla, yabancı araştırmacıların çoğunluğu ile bazı cahil Sünniler tarafından ileri sürülen, **Alevilerin Müslüman olmadığı, Ali'ye taptıkları ve Ali'yi Peygamberden üstün tuttıkları** şeklindeki iddiaların hepsinin reddedilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bunun böyle olduğu akl-ı selim sahibi kişilerce bilinmekle birlikte bu gerçeklerin bir Alevi dedesi ve talipleri tarafından açıklanmış olması, konunun teyit edilmesi açısından önem taşımaktadır.

Ayrıca dini anlama ve yorumlamalarında, sevgi unsurunun ağır basması; ikrar verme, pir, mürşit, talip, 4 kapı 40 makam gibi kavramları kullanmaları sebebiyle dede ve taliplerinin Aleviliği bir tasavvuf yolu ve tarikat olarak kabul ettikleri sonucu çıkarılabilir.

Onlara göre cem törenlerindeki görgü ve sorgu, Hz. Muhammed'in bir sünnetidir ve Müslümanlar arasında bu sünneti sadece Aleviler yerine getirmektedirler. Bununla birbirine küs olanlar barıştırıldığı ve anlaşmazlıklar çözümlendiği için toplumsal barış sağlanmaktadır. Ayrıca bu törenlerde Alevi cemaatinin üyeleri eğitimden geçirilmekte ve böylece Alevi süreğinin korunması mümkün olmaktadır.

Ayrıca dede ve talipleri; namaz, oruç, Alevi köylerinde cami bulunmaması, Kur'an'ın değiştiği gibi Alevi-Sünni bütünleşmesine engel olan sorunların çözülmesine yardımcı olabilecek yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Onlara göre Aleviler, İslami akidelerin tamamına inanırlar. Ayrıca cem törenleri tasavvufi ibadet olarak nitelenmiştir. Bununla Alevilikteki dört kapı (şeriat, tarikat, marifet, hakikat) inancına göre, şeriat ibadeti olan ve camide kılınan namaz ile tarikat ibadeti olan ve dergahta (halk deyimiyle cemevinde) kılınan halka namazı birbirinden ayrılmaktadır. Nitekim Çubuk yöresi Alevi köylerinin çoğunda cemevi ile birlikte cami de bulunmaktadır. Böylece cami ile cemevi birbirine alternatif olmayıp ayrı ayrı fonksiyonları yerine getirmektedirler.

Yine taliplerinden isteyen kişilerin Ramazan orucunu da tutabileceğini bu konuda herhangi bir dinsel kısıtlamanın getirilemeyeceğini dile getirmişlerdir. En önemlisi de Ramazan ve Kurban bayramları, her iki grup tarafından ortak değerler olarak kabul edildiği için, hem Alevilerce hem de Sünnilerce kutlanmaktadır. Bu son derece önemlidir, çünkü bayramlar bir toplumun birlik ve bütünlüğünün sağlanmasında önemli rol oynamaktadırlar.

Cibali Ocağı ve talipleri Kur'an'ın değiştiği konusundaki şüphelere gayet tutarlı ve olumlu cevaplar vermişlerdir. Onlara göre eğer sorunu, Ehl-i Beyt ile ilgili ayetler oluşturuyorsa, elimizdeki mevcut Kur'an'da Ehl-i Beyt'i öven bir çok ayet bulunmaktadır. Ayrıca Kur'an-ı Kerim, Alevilerle Sünnileri önemli ortak bir noktada buluşturmaktadır. Bu konuda şüpheler uyandırmanın ne ülkemize ne İslam dünyasına hiçbir yararı olmadığı gibi, üstelik parçalanmalara ve önemli sosyal problemlere yol açabilir.

Raporda yer alan görüşlerin çoğuna katılmakla birlikte bazı noktalarda çekincelerimiz bulunmaktadır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

Bugüne kadar görüştüğümüz Alevi dedeleri ve taliplerinin bir kısmının, "Kur'an'ın hak olduğu fakat 6666 ayet bulunması gerekirken mevcut Kur'an'da 300-400 civarında ayetin eksik olduğunu ve muhtemelen bunların Ehlibeyt ile ilgili ayetler olabileceği", şüphesini taşıdıklarına şahit olduk. Her ne kadar Cibali Ocağı dedesi ve talipleri, Kur'an'ın Alevi ve Sünnileri biraya getiren ortak bir değer olduğunu söylemişlerse de sonunda **Kur'an'da 6666 ayet olması gerekirken, mevcut Kur'an'da bu sayının eksik olduğunu** sözlerine eklemişlerdir.

Prof. Orhan Türkdoğan (1995:394.)'a göre, Kur'an'ın değiştirildiği şeklindeki inançlar, aslında bilgisizlikten kaynaklanmaktadır. Çünkü 16. yüzyılda Alevi düşünür ve bilginlerinin katledilmesi sonucunda Alevi toplulukları 300-400 yıl bilimsel ve dinsel bilgilerden uzak kalmışlardır. İşte bu dönemde Batılı misyonerler tarafından Kur'an'ın değiştiği inancı, Alevilere kasıtlı olarak telkin edilmiştir. Bundaki amaç, Alevilerle Sünniler arasında yarılmalar oluşturup, kargaşa ve anlaşmazlık yaratmak ve böylece toplumsal çözümü gerçekleştirmek olabilir.

Gölpınarlı (1969:40-41)'ya göre Caferiler, "Şüphesiz Kur'an'ı Biz indirdik ve Mutlaka onu koruyacak da Biziz." mealindeki (Hicr Suresi 9.) ayete dayanarak, "Kur'an'a tek bir sözün eklenmediği gibi, ondan tek bir sözün de çıkarılmadığına ve elimizdeki mevcut Kur'an'ın indirildiği gibi kaldığına" inanırlar. Çünkü Kur'an vahiy ile Hz. Muhammed'e indirilmiş, O Hz. Ali ile Hz. Fatma'ya öğretmiş, onlardan da 12 imamlar olduğu gibi öğrenmişler ve bugüne kadar değişmeden gelmiştir.

Anadolu Alevileri ile Caferiler, Akaid ve fıkıh konularında İmam Cafer Sadık'a dayanmaktadır. O halde aynı kökten çıkan bu iki gruptaki inanç farkı, nereden gelmektedir? Bir topluluğun inancı aynı kaldığı halde diğerinin zamanla değişmiş olabileceği akla gelmektedir.

Alevilerde olduğu gibi Sünniler tarafından da Kur'an'ın 6666 ayet olduğu söylenmekte ve hatta bu konuda bir hadisin bulunduğu söz edilmektedir. Bir defa bu hadis, gerçekten sahih midir? Bunun ilahiyatçı hadis uzmanlarınca açıklığa kavuşturulması gerekir. Kaldı ki, bu hadis sahih bile olsa, ayet ile hadis tercihinde önceliğin ayete verilmesi gerekmektedir. Yukarıda konu edildiği gibi bu konuda “**Mutlaka Kur'an'ı Biz indirdik onu koruyacak da mutlaka Biziz**” mealinde bir ayet (Hicr:9) bulunmaktadır. Bu ayete göre Tanrı bizzat Kur'an'ı koruyacağını bildirmektedir. İslam İnançlarına göre her şeye gücü yeten Tanrı'nın, Kur'an'ı korumaya da gücü yeteceğinden şüphe yoktur. Eğer Kur'an'ın değiştiğini kabul edersek, bu ayetin doğruluğuna inanmamak veya Allah'ın Kur'an'ı korumaya gücü yetmemesine inanmak gibi bir durum ortaya çıkacaktır. İslam akîdesi açısından her ikisinin de kabul edilmesi mümkün değildir.

Diğer taraftan Hz. Ali'nin torunları olan İmamlar, Aleviliğin bütün inançlarını ve uygulamalarını nesilden nesle aktararak bugünkü Alevilere ilettiklerine göre, mevcut Kur'an'ın dışında başka Kur'an varsa (bunun eksikliklerini de tamamlayarak) Alevilere niçin ulaştırmamışlardır? Herhalde Ehlibeyt'in sınıksız koruyarak taliplerine ulaştırmaları gereken yegane kaynak Kur'an olmalıdır. Çünkü İslam Dininin en temel ve en başta gelen ve en güvenilir kaynağı Kur'an-ı Kerim'dir. Bundan başka acaba 12 imamlardan hangisinin böyle bir iddiası bulunmaktadır?

Kanımızca Alevilere düşen görev, bunu sürekli tartışma gündeminde tutmak yerine, eksikliklerini iddia ettikleri ayetleri de içine alan **Kur'an-ı Kerim'i** ortaya çıkarmaktır. Eğer bu yapılamıyorsa eldeki mevcut Kur'anın tam ve eksiksiz olduğuna inanmaktan başka çare var mıdır?

Yine dede ve talipleri Kur'an'ın toplanmasında Hz. Ali'nin bilgisine başvurulmadığını ifade etmişlerdir. Doç. Dr İbrahim Sarıçam (1997:236), I. Halife Ebubekir zamanında Kur'an nüshalarının biraya getirilmesi ve eldeki mevcut Kur'an dışındaki nüshaların imha edilmesi konusunda Hz. Ali ile birlikte III. Halife Osman'ın görüşlerinin alındığını yazmaktadır. Ayrıca Hz. Ali, III. Halife Osman'a karşı çıkarken onun adaletli davranmadığını ve devlet görevlerine hep akrabalarını getirdiğini, söylemiştir. Bunlar arasında “Kur'an'ın toplanması sırasında kendisinin bilgisine başvurulmadığı için, eksik kaldığı” şeklinde bir iddiası ve suçlaması kaynaklarda yer almamaktadır.

Görüşmede yer alan konulardan birisi de Alevi-Sünni evliliğidir. Konu ile ilgili olarak Sünni kızın alınabileceği çünkü Alevi delikanlının onu Alevileştirebileceği, buna karşılık Alevi kızın Sünni bir erkekle evlenmesinin kural olarak doğru olmayacağı, ancak damadın ikrar vererek Alevi olması halinde hoş görülebileceği, ifade edilmiştir.

Geçmişte Alevilerle Sünniler arasında sosyal ilişkiler fazlaca kurulmadığı gibi evlilik yoluyla sihrî akrabalık da oluşmamıştı. Bu durum zıtlama ve çatışmalara zemin hazırlıyordu. Toplumsal bütünleşmeye katkıda bulunması açısından bu tip evliliklere karşı çıkmak yerine, bunun teşvik edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Ayrıca istense de istenmese de bu çeşit evlilikler, bir sosyal olgudur. Onun için bu sosyal gerçek, bizi rahatsız etmemeli ve üstelik ülke bütünlüğü açısından bunu olumlu bir gelişme olarak değerlendirmeliyiz. Çünkü, nasıl

dede kızı ile talibin evlenmesi Alevi yoluna aykırı olmasına rağmen bu bugün normal görülebiliyorsa, önlenmesi fiilen mümkün olmayan Alevi-Sünni evliliğine de bu açıdan bakmalıyız.

Bu düşüncelerin dikkate alınması ve benimsenmesi durumunda iki toplumun (Alevi-Sünni) bütünleşmesini engelleyen faktörlerden bazılarının ortadan kaldırılmış olabileceğini düşünmekteyiz.

Komisyon, Ankara'da bulunan **Zöhre Ana** ile ilgili bir değerlendirme yapmaktan kaçınmıştır. Oysa bu konuda da doğru bildikleri görüşlerini açıklamaları gerekirdi. Böylece Alevi toplumunu aydınlatmış ve tereddüt içinde kalan insanları bu durumdan kurtarmış olurlardı. Çünkü kitle iletişim araçlarından öğrendiğimize göre bu konuda Aleviler arasında çelişkili görüş ve inançlar bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

Gölpınarı, Abdülbaki. 100 Soruda Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi, İstanbul,1969.

Kur'an-ı Kerim. Hicr Suresi, Ayet : 9.

Sarıçam, İbrahim. Emevi-Haşimi İlişkileri, Ankara, Türkiye Diyanet vakfi,1997.

Türkdoğan, Orhan. Alevi-Bektaşî Kimliği, İstanbul, Timaş Yayınları,1995.